

Monumentnummer*: 520031

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13394/42

<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Oosterhout		Oosterhout		Noord-Brabant		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Kloosterstraat	10		4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	10	A	4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	12	A	4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	12		4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	14		4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	14	A	4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	16		4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	16	A	4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	18	A	4901 HS	Oosterhout		
Kloosterstraat	18		4901 HS	Oosterhout		
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
OOSTERHOUT		S	6147			
OOSTERHOUT		S	6146			
OOSTERHOUT		S	6151			
OOSTERHOUT		S	6148			
OOSTERHOUT		S	6150			
OOSTERHOUT		S	6153			
OOSTERHOUT		S	6152			
OOSTERHOUT		S	6154			
OOSTERHOUT		S	6149			
OOSTERHOUT		S	6155			

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

Ten zuidoosten van de oude Oosterhoutse dorpskern bevindt zich op een perceel gelegen aan de Kloosterstraat en Pruimboomsteeg een gefaseerd uitgebouwd FABRIEKSGEBOUW, waarvan de oudste kern uit 1925 dateert. Het is begonnen als een elektrische DRUKKERIJ van boeken, kranten en handelsdrukwerk die zich in de loop der jaren ontwikkelde tot een KARTONFABRIEK waar aanvankelijk alleen massief karton en later ook golfkarton werd geproduceerd. Thans doet het gebouw dienst als koekfabriek.

In opdracht van de ondernemer H.C. van der Aa werd in 1925 het eerste deel gebouwd door Technisch Bureau H.H. Martens & Zn. in een sobere Nieuwe Bouwen-stijl. Hetzelfde architectenbureau (later Martens-Kramer arch. geheten) en de Oosterhoutse gebroeders Oomen breidden het pand in later tijd uit in dezelfde stijl en in een stijl die elementen vertoont van het Zakelijk Expressionisme.

De firma van Van der Aa is een karakteristiek en vroeg voorbeeld van de ontwikkelingen in de grafische en papierindustrie. Veel (golf-)kartonfabrieken begonnen als drukkerij en gingen ergens in de eerste helft van de twintigste eeuw over op de productie van golfkarton. De massaproductie en het op Amerikaanse manier voorverpakken van voedings- en genotmiddelen deed in de jaren twintig de vraag naar massief karton stijgen. De vraag naar golfkarton, ook een Amerikaanse vinding, steeg tijdens de depressie in de jaren dertig vanwege de behoefte aan goedkoop transportmateriaal voor producten. In de periode tot 1950 concentreerde de Nederlandse golfkartonindustrie zich voornamelijk in de provincie Noord-Brabant.

De te beschermen delen van de gefaseerd uitgebouwde fabriek dateren uit de periode 1925-1943 en illustreren voornoemde ontwikkelingen. Van der Aa was tot 1950 in het pand gevestigd. Thans doet het gebouw dienst als koekfabriek van de firma Schriek. In productietechnisch opzicht zijn er daardoor geen elementen bewaard gebleven. Buiten de bescherming valt het zuidwestelijke deel van de fabriek aan de hoek Kloosterstraat en Pruimboomsteeg, ter linkerzijde van het uit 1943 stammende poortgebouw. Dit omvat het in 1964 overkapte binnenterrein.

Omschrijving.

Het half vrijstaande fabrieksgebouw beslaat een onregelmatige plattegrond en telt bouwvolumes met één, twee en drie lagen onder platte daken. Het bestaat aan de buitenkant grotendeels uit een gepleisterd gewapend-betonskelet waarin bakstenen vullingen en vensterstroken met verticale ijzeren roeden. Het bouwvolume met inrijpoort is gemetseld in Noords kettingverband. De asymmetrische gevelwand aan de Kloosterstraat illustreert de gefaseerde uitbreiding van de fabriek. De meest oostelijke tien traveeën op de begane grond maken deel uit van de oudste, door H. Martens gebouwde kern uit 1925. Hier bevond zich de voormalige drukkerij, een eenlaags volume op onregelmatig grondplan. Zwarte bakstenen verlevendigen het vulwerk, onderlangs loopt een gepleisterde plint en bovenlangs een gepleisterde borstwering. Zesdelige vensterstroken waarin vaste ramen met verticale ijzeren roeden, waarbij de tweede ruit van rechts en van links door een decoratief werkende horizontale roede zijn onderverdeeld in een vast raam en een klepraam. Geheel rechts de versoberde entree naar het achtergelegen voormalige kantoorje. In 1929 werd het gebouw door de gebroeders Oomen in stijl uitgebreid met een eveneens tien traveeën tellende verdieping voor de fabricage van karton, aan de bovenzijde bekroond met een trapsgewijs opklimmende, gepleisterde borstwering. H. Martens breidde dit geheel in 1931 aan de achterzijde uit met een extra kartonnagewerkplaats over de volle lengte van het pand; een eenlaags volume op onregelmatige plattegrond met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

centraal in de zoldering een licht- en luchtkap.

In 1936 volgde aan de westzijde een uitbreiding door Martens-Kramer architecten bestaande uit een drielaags volume dat diagonaal op de Kloosterstraat is geplaatst en de straatgevel naar het westen toe verlengde met twee traveeën. Het is tien traveeën diep. Dit volume beslaat een nagenoeg rechthoekige plattegrond met afgeschuinde kopgevel en bepaalt door zijn hoogte in grote mate het aanzien van de fabriek vanuit het westen. Voorgevel sluit in stijl en detaillering aan bij het oudere deel. Invulling van het skelet op de begane grond met grote, beglaasde houten poorten en op de verdiepingen zevendelige vensterstroken. In de derde bouwlaag links een kunststenen vlaggestokhouder uit 1943. Linker gevel met zevendelige vensterstroken en detaillering als voornoemd. Gepleisterde, blinde rechter gevel.

In 1938 volgde door de gebroeders Oomen een eenlaags uitbreiding op onregelmatige plattegrond in de noordwestelijke hoek van het perceel. De westelijke gevel hiervan bevindt zich aan de Pruijboomsteeg en telt zes traveeën met detaillering als voornoemd (een dichtgezet).

In 1943 werd de fabriek uitgebreid met een door de gebroeders Oomen in afwijkende stijl ontworpen smal en zes traveeën diep eenlaags bakstenen poortgebouw onder plat, direct grenzend aan het bouwvolume uit 1936. Lichtkap op de middenas over de volle lengte. Centraal in de voorgevel een hoge entree voor los- en laadverkeer waarin een dubbele opgeklampte houten strokendeur met rolconstructie, overspannen met een betonnen luifel die rust op afgeronde hoeken met uitspringende, wit geschilderde speklagen. Boven de luifel een terugliggend muurvlak, bekleed met donkerrode wandtegels.

De gefaseerde vergroting van de fabriek is in de indeling van de interieurruimten herkenbaar bewaard gebleven. De constructie bestaat grotendeels uit een volledig gewapend-betonskelet voorzien van kolommen en balken met afgeschuinde en gecombineerd afgeschuinde/rechte aansluitingen. De kartonnagewerkplaats uit 1931 bestaat van binnen uit gewapend betonnen kolommen waarop ijzeren N-vormige vakwerkliggers. Vloeren en zolderingen van houten plankdelen en gewapend beton. Bij het poortgebouw rusten de cementstenen systeemstroken van de zoldering op ijzeren onderslagbalken en op vakwerkspanten (V-liggers) die opgenomen zijn in de dragende bakstenen wanden.

Waardering.

De voormalige drukkerij/kartonfabriek is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van de economische ontwikkelingen in de grafische industrie en vooral de (golf-)kartonindustrie, die zich tot 1950 met name concentreerde in Noord-Brabant. Het is van belang vanwege de bouwgeschiedenis en als zodanig voor de typologische ontwikkeling van kartonfabrieken. Bovendien bezit het object een innovatieve waarde als vroeg voorbeeld van de vooral pas na de Tweede Wereldoorlog op gang gekomen golfkartonindustrie. Het object heeft architectuurhistorische waarden. Het is van belang voor de architectuurgeschiedenis vanwege de (gedeeltelijk vroege) toepassing van een aan het Nieuwe Bouwen gerelateerde fabrieksesthetiek, en het is van belang voor de geschiedenis van de bouwtechniek.

Het object heeft ensemblewaarde als beeldbepalend onderdeel van de historische bebouwing aan de Kloosterstraat en bepaalt als zodanig mede het aanzien en karakter van de wijk. Het object is van belang vanwege de herkenbaarheid als gefaseerd uitgebreid fabrieksgebouw en vanwege een zekere architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid als vroege exponent van de golfkartonindustrie.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Fabrieksgebouw